

Adres / Address

Bedrijvenpark De Brand
Het Sterrenbeeld 35
5215 MK 's-Hertogenbosch
Telefoon (073) 629 19 11
Telefax (073) 629 19 55

Contact / Contact

Drs. Brigitte Hoppenbrouwers,
Museumcoördinator Kunstlocatie Würth
T +31 (0)73 629 15 52
E-mail: brigitte.hoppenbrouwers@wurth.nl
Internet: www.wurth.nl/kunstlocatie

Routebeschrijving /

Route description

Openbaar vervoer:
Treintaxi vanaf CS station 's-Hertogenbosch. Buslijn 156, halte Dungense Brug (tijdens spitsuren halte De Brand).

Public transport:

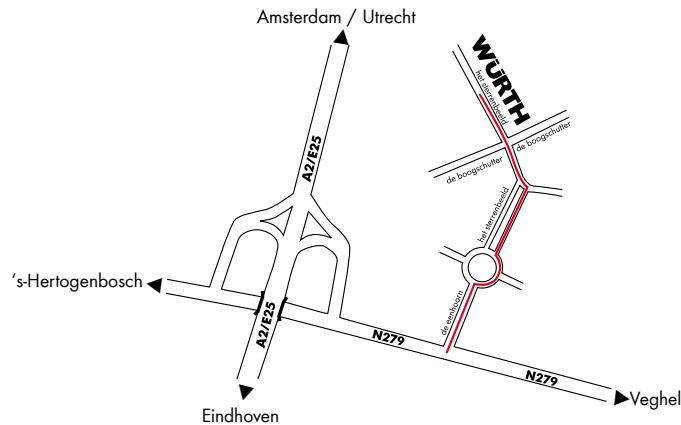
Train taxi from Central station
's-Hertogenbosch. Bus 156, stop Dungense Brug (during rush hour stop De Brand)

Eigen vervoer:

Vanaf de A2 neemt u afslag Veghel
daarna industrieterrein De Brand.

Own transport:

From the A2 take exit Veghel the
business park De Brand.

Openingstijden / Opening hours

De tentoonstelling loopt van
28.01.2013 t/m 19.01.2014.
The exhibition runs from
28.01.2013 t/m 19.01.2014.
Geopend maandag t/m vrijdag
en zondag van 11.00-17.00 uur.
Zaterdag gesloten. De entree is gratis.
Monday - Friday 11.00 a.m. - 17.00 p.m.
Sunday 11.00 a.m. - 17.00 p.m.
Closed on Saturday. Entry free of charge
Voor afwijkende openingstijden kijk op
www.wurth.nl/kunstlocatie
For different opening hours check our
website www.wurth.nl/kunstlocatie

Voorzijde / Cover

David Christenheit
Zonder titel (Triptiek, detail), 2000
Gemengde techniek op papier
elk 49 x 68,5 cm.
[Verzameling Würth, inv. 5384]
David Christenheit,
Untitled (Triptych, detail), 2000
Mixed media on paper
each 49 x 68,5 cm.
[Collection Würth, inv. 5384]

STEP OUTSIDE

SPECIAL ART BY EXTRAORDINARY PEOPLE FROM THE
WÜRTH COLLECTION AND SPECIAL ARTS FOUNDATION NETHERLANDS

28 JANUARY 2013 - 19 JANUARY 2014

Ik blijf vandaag

Gister was ook leuk
Maar toch

Ik blijf vandaag

Geen zin in gedachten
Gewoon lekker vrij

Rik Meijers 2010

Rik Meijers
I'm staying indoors today,
2010
Felt-tip pen on paper, poem
50 x 65 cm
[Stichting Special Arts
Nederland, inv. 12910]

This freedom is also reflected in the description
that French artist Jean Dubuffet (1901-1985) gave
to works by people with mental and/or physical
disabilities. Among other things, he called their artistic
expressions pure, uninhibited, not conforming to the
academic norms in the art world and unpretentious.

At the beginning of the twentieth century, a group of
avant-garde artists was seeking new creative forms of
expression. One of the fields where they found this
was in the art created by people with physical and
mental disabilities. Dubuffet referred to this art by the
term *Art Brut*. He is the key figure connecting these
avant-garde artists and the artists with disabilities,
who do not seem to play by the conventional rules.

Georg Würz
Luchthaven, 1997
Verschillende materialen, mobile (5)
Ca. 35 x 75 x 75 cm
[Verzameling Würth, inv. 5577]

Georg Würz
Airport, 1997
Different materials, mobile (5)
Ca. 35 x 75 x 75 cm
[Collection Würth, inv. 5577]

Thanks to the excellent international
reception for this art form and
the development towards *Outsider
Art*, from the 'seventies onwards,
a new form of art emerged in its own right.
Since then, numerous workshops have opened
in Europe for people with disabilities who can
receive guidance and give free rein to their creativity
and develop their skills.

< Beeld links
Martin Udo Koch
Bonenstaak, 1998
Verschillende materialen
260 x 25 cm
[Verzameling Würth, inv. 5578]

< Left image
Martin Udo Koch
Beanstalk, 1998
Different materials
260 x 25 cm
[Collection Würth, inv. 5578]

(physical, psychological, mental) and brings the
works of these artists to the attention of a wide
audience. One of the ways that
the foundation does this is via
the Art and Handicap Know-
ledge Center, from where
research and projects are carried out.

Special Arts Nederland was set up in 1984 by found-
ing father H.J. Hergarden at the request of Jean
Kennedy, the sister of President John F. Kennedy and
who is also the founder of Very Special Arts in the
USA. The Dutch foundation was founded initially
to give members of the armed forces who had
injured as a result of war a new outlook on life
through art. Since the late 'eighties, the foundation
has been devoted to people with diverse backgrounds
and disabilities. Since January 2008, the foundation has
been known in the Netherlands by the name Stichting
Special Arts Nederland.

The unique artlease collection of Special Arts Nether-
lands includes more than 2,500 works by over 500
artists from all over the Netherlands such as Harrie
Hazelhoff, Laan Irodojo, Henk de Roos, Piet Schopping,
Jo Toonen and Derk Wessels. An independent selec-
tion committee oversees the quality of the collection
and some of the artists involved in Special Arts Nether-
lands spend a part of their time working in workshops
at care institutions. In addition, a number of artists live
and work independently. Some of them have attended
an art academy, but most of them are self-taught
and/or were trained in the relevant workshop.

The exhibition **Step outside** came about through a collaboration
between Kunstlocatie Würth 's-Hertogenbosch and the special arts
association known as Stichting Special Arts Nederland. An exhibition
catalogue is available based on the international Würth exhibition *Nasen
riechen Tulpen* and featuring works by people with disabilities.

KUNSTLOCATIE WÜRTH

The Würth Collection

The art collection, the foundations of which were laid by Reinhold Würth
in the 1960s, today comprises approximately over 15.000 works of art. The
collection belongs to one of the major company collections in Europe. It
mainly focuses on painting, graphic art and sculptures created in the time
between the end of the 19th century and the present time. The art pieces
are exhibited in own museums and art dependences, free accessible to a
wide audience.

The 14 art dependences and museums are located in the following countries:
Germany, Switzerland, Austria, Denmark, Norway, Belgium, Italy, Spain, France
and the Netherlands. Kunstlocatie Würth was opened in 2002 at the new
premises from Würth Nederland B.V.

The power of the image must
persuade, must touch people.

For people with disabilities, it is often not a natural
thing to participate in the mainstream social pro-
cess, and therefore in art and culture. Often, due to
their disability, they have a special and remarkable
outlook on people and the world around them. It is
striking that people with mental disabilities are very
spontaneous in their expression, something which can
often be seen from their use of colour and line, and
sometimes from the need to organize, or to 'deco-
rate'. We will seldom encounter some more rational
thinking here. Its uniqueness comes from the authenti-
city of the artist. That applies to all artists, but in artists
with disabilities, it is more noticeable that traditions
and trends from mainstream art pass them by, and
hardly exert any influence on their work.

Piet Schopping
Dame (naar Mucha), 2009
Gemengde techniek
op papier, 70 x 94 cm
[Stichting Special Arts
Nederland, inv. 12413]

Piet Schopping
Lady (after Mucha), 2009
Mixed media on paper,
70 x 94 cm
[Stichting Special Arts
Nederland, inv. 12413]

BIJZONDERE KUNST VAN BUITENGEWONE MENSEN
UIT DE VERZAMELING WÜRTH EN STICHTING SPECIAL ARTS NEDERLAND

STEP OUTSIDE

28 JANUARI 2013 - 19 JANUARI 2014

STEP Outside

BIJZONDERE KUNST VAN BUITENGEWONE MENSEN
UIT DE VERZAMELING WÜRTH EN STICHTING SPECIAL ARTS NEDERLAND

28 JANUARI 2013 – 19 JANUARI 2014

Ik blijf vandaag
Gister was ook leuk
Maar toch

Rik Meijers
Ik blijf in vandaag, 2010
Viltstift op papier, gedicht
50 x 65 cm
[Stichting Special Arts
Nederland, inv. 12910]

Rik Meijers 2010

Deze vrijheid zien we ook terug in de omschrijving die de Franse kunstenaar Jean Dubuffet (1901–1985) toekende aan onder andere de kunstwerken van mensen met een verstandelijke en/of lichamelijke beperking. Hij noemde hun artistieke uitingen zoal puur, onbevangen, niet tegemoetkomend aan de academische normen in de kunstwereld en zonder pretenties.

Aan het begin van de twintigste eeuw was een groep van avant-gardistische kunstenaars op zoek naar nieuwe creatieve vormen van expressie. Zij vonden dit onder andere in de kunst vervaardigd door mensen met lichamelijke en geestelijke beperkingen. Dubuffet verbond aan deze kunst de term *Art Brut*. Hij is de sleutelfiguur tussen deze avant-gardistische kun-

stenaars en de kunstenaars met een beperking, die zich niet leken te houden aan zogenaamd bestaande wetten.

Dankzij de goede internationale ontvangst van deze kunstvorm en de doorontwikkeling naar *Outsider Art*, kan men vanaf de jaren zeventig spreken van een nieuwe onafhankelijke vorm van kunst. Sindsdien zijn er tal van werkplaatsen geopend in Europa voor mensen met een beperking die daar onder begeleiding, hun creativiteit en capaciteiten tot ontplooiing kunnen brengen.

Karin Müller
Nana (naar Niki de Saint Phalle), 2011
Albast, gelakt
60 x 45 x 80 cm
[Verzameling Würth, inv. 14975]

Karin Müller
Nana (after Niki de Saint Phalle), 2011
Alabaster, varnish
60 x 45 x 80 cm
[Collection Würth, inv. 14975]

Harrie Hazelhoff
3 soorten appelboom, 2010
Acryl op doek
80 x 190 cm
[Stichting Special Arts
Nederland, inv. 13162]

Harrie Hazelhoff
3 Types of apple tree, 2010
Acrylic on canvas
80 x 190 cm
[Stichting Special Arts
Nederland, inv. 13162]

Deze ondersteuning en sociale integratie van mensen met een beperking wordt sinds vele jaren aangemoedigd door Carmen en Reinhold Würth. De verzameling Würth bestaat uit 15.000 objecten: schilderijen, grafiek en sculpturen. Hiervan zijn 300 kunstwerken vervaardigd door mensen met een beperking zoals David Christenheit, Uwe Kächele, Martin Udo Koch, Harald Schulth en Georg Würz. Sinds de jaren 90 werden er veel Würth tentoonstellingen met bijzondere kunstwerken van buitengewone kunstenaars gehouden in de Würth musea.

Stichting Special Arts Nederland

Stichting Special Arts Nederland stimuleert de kunstdeelname door mensen met een beperking (lichamelijk, psychisch, verstandelijk) en brengt de kunstwerken van deze kunstenaars onder de aandacht bij een breed publiek. De stichting bewerkstelligt dit onder meer door het Kenniscentrum Kunst en Handicap, van waaruit onderzoek en projecten worden uitgevoerd.

Special Arts Nederland is in 1984 door founding father H.J. Hergarden opgericht in opdracht van Jean Kennedy, de zuster van President John F. Kennedy. Zij is de grondlegger van Very Special Arts in de Verenigde Staten. De Nederlandse stichting werd in eerste instantie opgericht om militaire oorlogsinvaliden via kunstbeoefening een ander levensperspectief te bie-

den. Vanaf eind jaren tachtig richt de stichting zich op mensen met diverse achtergronden en handicaps. Sinds januari 2008 is de naam veranderd in Stichting Special Arts Nederland.

De unieke kunstuitlenecollectie van Special Arts Nederland omvat ruim 2.500 werken van meer dan 500 kunstenaars uit heel Nederland. Zoals Harrie Hazelhoff, Laan Irodjojo, Henk de Roos, Piet Schopping, Jo Toonen en Derk Wessels. Een onafhankelijke selectiecommissie ziet toe op de kwaliteit van de collectie. De kunstenaars die bij Special Arts Nederland aangesloten zijn, werken voor een deel in ateliers van zorginstellingen als onderdeel van de dagbesteding. Daarnaast woont en werkt een aantal kunstenaars zelfstandig. Een deel van hen heeft de kunstacademie gevolgd, de meeste van hen zijn echter autodidact en/of worden in het betreffende atelier opgeleid.

De kracht van het beeld moet het doen, moet mensen raken.

Voor mensen met een beperking is het vaak niet vanzelfsprekend om deel te nemen aan het regulier maatschappelijke proces zoals ook aan kunst en cultuur. Terwijl ze door hun handicap een speciale en opmerkelijke kijk kunnen hebben op mensen en de wereld om hen heen. Het is opvallend dat mensen met een verstandelijke beperking zeer spontaan in hun expressie zijn, wat zich vaak uit in kleurgebruik, in lijnvoering, soms sterk in de behoefte om te ordenen, of te 'versieren'. Zelden zullen we hier wat meer rationele gedachtenvorming aantreffen. De eigenheid

De tentoonstelling **Step outside** is tot stand gekomen door een samenwerking tussen Kunstlocatie Würth 's-Hertogenbosch en Stichting Special Arts Nederland. Bij de tentoonstelling is een catalogus verkrijgbaar; gebaseerd op de internationale Würth tentoonstelling *Nasen riechen Tulpen* met kunstwerken van mensen met een beperking.

KUNSTLOCATIE WÜRTH

SPECIAL ARTS
Stichting Special Arts Nederland

De verzameling Würth

De verzameling Würth is ontstaan in de 60-er jaren op initiatief van Prof. dr. h.c. mult. Reinhold Würth en concentreert zich op kunst vanaf het einde van de 19de-eeuw tot en met heden. Met meer dan 15.000 schilderijen, beeldhouwwerken en grafiek behoort de verzameling tot één van de belangrijkste bedrijfsverzamelingen in Europa. De werken worden tentoongesteld in eigen musea en kunst-dependances, die vrij toegankelijk zijn voor het brede publiek.

De 14 kunstdependances en musea zijn gevestigd in de volgende landen: Duitsland, Zwitserland, Oostenrijk, Denemarken, Noorwegen, België, Italië, Spanje, Frankrijk en Nederland. Kunstlocatie Würth opende in 2002 haar deuren in het nieuwe bedrijfspand van Würth Nederland B.V.

Bas Krommenhoek
Black Medusa, 2006
Olieverf op doek
65 x 65 cm
[Stichting Special Arts
Nederland, inv. 12277]

Bas Krommenhoek
Black Medusa, 2006
Oil paint on canvas
65 x 65 cm
[Stichting Special Arts
Nederland, inv. 12277]

ervan komt voort uit de authenticiteit van de kunstenaar. Dat geldt voor alle kunstenaars, maar bij kunstenaars met een handicap zie je nog sterker dat tradities en tendensen vanuit de reguliere kunst aan hen voorbij gaan en nauwelijks invloed hebben op hun werk.

Activiteiten bij Kunstlocatie Würth

Rondleiding

Bij elke tentoonstelling is het mogelijk een rondleiding te boeken. Aan elke rondleiding kunnen maximaal 15 personen deelnemen, meerdere rondleidingen tegelijk zijn mogelijk. Een rondleiding duurt 45 minuten en kost € 40,- per groep. Op aanvraag is ons auditorium beschikbaar, hier kunnen groepen met een maximale grootte van 80 personen terecht. Zowel de rondleiding als auditoria dienen minimaal 14 werkdagen van tevoren te worden gereserveerd.

Würth Kinderatelier

Speciaal voor kinderen van 7 t/m 12 jaar oud wordt een aantal keer per tentoonstelling het Würth Kinderatelier georganiseerd. Elk kinderatelier daagt kinderen op een toegankelijke en prikkelende manier uit een creatieve vertaalslag van de tentoonstelling te maken. Naast een workshop wordt er altijd een, kindvriendelijke, rondleiding door de tentoonstelling gegeven. Per deelnemer vragen wij € 7,50 entree voor het Würth kinderatelier.

Onderwijs

In het verlengde van elke tentoonstelling wordt een educatief programma ontwikkeld voor het basisonderwijs. Dit programma bestaat uit een rondleiding en een creatieve workshop en duurt 1 uur. De begeleiding is professioneel geschoold met ervaring in het onderwijs. Hierdoor zijn wij tevens in staat het programma aan te passen aan de verschillende leeftijden en niveaus of een totaal op maat gemaakt programma te ontwikkelen. Tevens worden er rondleidingen gegeven aan middelbare scholieren. Folders en kijkwijzers zijn op te vragen bij de museumcoördinator. Alle activiteiten voor het onderwijs biedt Kunstlocatie Würth gratis aan.

Alle activiteiten van Kunstlocatie Würth zijn projecten van Würth Nederland B.V.